

Havas İlmî: Manevî Bilginin Kavramları ve Uygulama Alanları

(Metin Tabanlı E-kurs)

Giriş: Manevî Bilginin Doğası ve Havas Kavramının Ontolojik Çerçevesi

İslam düşünce geleneğinin en derin ve bir o kadar da tartışmalı alanlarından biri olan Havas ilmi, varlığın görünen (zâhir) yüzünün ötesindeki gizli (bâtın) gerçeklikleri anlama ve bu gerçeklikler üzerinde tasarruf sahibi olma çabasını ifade eder. Bir eğitim metni olarak kurgulanan bu çalışmada, öncelikle kavramsal bir berraklık sağlamak ve konuyu tarihsel-metafiziksel zeminine oturtmak esastır. Havas kelimesi, Arapça "h-ss" (özel olmak, ayrılmak) kökünden türetilmiştir ve literatürde hem bir insan zümresini (seçkinler) hem de nesnelerin sahip olduğu gizli nitelikleri (hassasiyetler) tanımlamak için kullanılır.¹

Bu disiplini bir e-kurs disiplini içerisinde ele alırken, ilk adımımız "avam" ve "havas" arasındaki epistemolojik ayrımı netleştirmek olmalıdır. Tasavvuf terminolojisinde "avam", inanç ve ibadetleri genellikle taklide dayanan, dinin şekil ve merasimlerinin ötesine geçemeyen geniş halk kitlelerini ifade eder.¹ Buna mukabil "havas", büyük bir ruhî çaba, riyazet ve manevî tecrübe neticesinde eşyanın hakikatine dair özel bilgilere (ilm-i husûs) vakıf olan velîler zümresidir.¹ Bu bilgi türü rasyonel çıkarımlardan ziyade, sâlikin kalbine ilâhî bir lutuf olarak gelen "hâl" ve "keşf" yoluyla elde edilir.²

Havas ilmi, nesnelerle harf, kelime ve duaların gizli özelliklerinden faydalanarak gaybdan haber verildiği veya varlıklar üzerinde etkili olduğu ileri sürülen bir disiplindir.³ Bu ilmin temel çalışma alanlarını şu şekilde tasnif etmek, pedagojik bir akış için gereklidir:

Temel Alan	Açıklama	Kaynak ve Disiplin
Bâtın İlmî	Gizli hakikatleri konu alan ve insanı manevî kurtuluşa ulaştıran ilim.	Tasavvuf / İrfan ³
Hurûf İlmî	Harf ve rakamların tabiat olaylarını etkileme gücüne dayanan disiplin.	Metafizik / Kozmoloji ³

Tılsım	Semavî güçlerin yerdeki unsurlarla temasıyla oluşan tesirler.	Astroloji / Doğa Felsefesi ³
Cefr (Cifr)	Gelecekte vuku bulacak olayların belirli hesaplamalarla tahmini.	Gayb Bilgisi ³
Havâssü'l-Kur'ân	Ayet ve surelerin dileklerin kabulündeki ve şifadaki özel etkileri.	Ulûmü'l-Kur'ân ⁴

Bu tablo, havas ilminin tek bir teknikten ibaret olmadığını, aksine kozmoloji, matematik, dilbilim ve teolojinin bir kesişim kümesi olduğunu göstermektedir. Kursumuzun ilerleyen bölümlerinde, bu kategorilerin her biri derinlemesine analiz edilecek; özellikle harf sembolizmi ve vefk matematiği üzerinde durulacaktır. Havas ilminin akademik tanımı içerisinde yer alan "nesnelerle harf, kelime ve duaların gizli özelliklerinden faydalanma" ilkesi, aslında evrenin rastgele bir maddeler yığını değil, belirli frekanslar ve anlamlar üzerine inşa edilmiş bir "kelâmî yapı" olduğu varsayımına dayanır.³

Metafiziksel Temeller: Vahdet-i Vücut ve Harf Ontolojisi

Havas ilminin kuramsal arka planını anlamak, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin sistemleştirdiği "Vahdet-i Vücut" (Varlığın Birliği) öğretisinden geçer. İbn Arabî'ye göre evren, Allah'ın isim ve sıfatlarının birer yansımasıdır (tecelli).⁷ Bu bağlamda harfler, sadece birer ses veya yazı birimi değil, ontolojik birer hakikattir. Her harf, ilâhî kudretin bir sır kapısıdır; örneğin "Elif" birliği (tevhidi) fısıldarken, "Be" yaratılışın başlangıcına işaret eder.⁹

İbn Arabî'nin harf sembolizmi, onun kozmik düzen, akıllar, nefisler ve felekler hakkındaki görüşleriyle yakından ilgilidir.⁷ Bu sistemde, harflerin insan ile ilişkisi ve Allah'ın âlemi yaratması arasında yapısal bir benzerlik kurulur. İnsan nefesinin boğazdaki mahreçlere (çıkış noktalarına) temas ederek harfleri meydana getirmesi, "Nefes-i Rahmânî'nin (Rahmân'ın Nefesi) varlık mertebelerini oluşturması için en yetkin örnek olarak sunulur.⁷

Bu ontolojik inşa sürecinde dikkate değer bazı kavramlar şunlardır:

- **A'yân-ı Sâbite:** Nesnelerin dış dünyada var olmadan önce Allah'ın ilminde bulunan ezeli hakikatleridir. İbn Arabî bunları "söylenmemiş yüce harfler" olarak adlandırır.⁷
- **Nur ve Karanlık:** Varlık "Nur"dan ibarettir ve bu nur mümkünlerin hakikatleri üzerine yayılır. Her hakikat, Hak'kın ilminde diğerlerinden ayrışması açısından bir "gaybî harf" hükmündedir.⁷

- **Mikrokozmos (Nüsha-i Suğra):** İnsan, kâinatın özü ve özetidir. Allah'ın kâinata yerleştirdiği tüm hakikatler insanda da potansiyel olarak mevcuttur.⁸

Harflerin havası üzerine yapılan çalışmalar, bu harflerin sadece metinlerde değil, aynı zamanda havada ve dış dünyada da birer "şekil" ve "ruh" sahibi olduklarını iddia eder. İbn Arabî'ye göre, yazılı harflerin özellikleri şekillerinden kaynaklanırken, sözlü harfler havada şekillenir ve ebedîlik (beka) kazanır.¹² "Güzel sözler O'na yükselir" (Fâtır, 35/10) ayeti, bu bağlamda harflerin ve kelimelerin ulvî mertebelere yükselen manevî enerjileri olarak yorumlanır.¹² Bu durum, havas uygulamalarında neden belirli kelimelerin veya ayetlerin belirli sayılarda zikredildiğinin de metafiziksel gerekçesini oluşturur.

Harflerin Sayısal Dili: Ebced Hesabı ve Tarihsel Uygulamaları

Havas ilminin teknik ayağını oluşturan en önemli araçlardan biri "Ebced" hesabıdır. Ebced, Arap alfabesinin harflerine belirli sayısal değerler yükleyen ve bu değerler üzerinden anlam üretimini sağlayan bir hesaplama sistemidir.⁵ Bu sistemde harfler "Ebced, Hevvez, Huttî, Kelemen, Sa'fas, Karaşet, Sehas, Dazığ" kelimeleriyle ifade edilen bir dizilişe sahiptir ve her birinin \$1\$ ile \$1000\$ arasında bir karşılığı bulunur.

Ebced hesabının kullanım alanları, bir e-kurs içeriği olarak incelendiğinde oldukça geniştir:

1. **Günlük Kullanım ve Ticaret:** Özel notlarda veya ticari ilişkilerde şifreleme aracı olarak kullanılmıştır. Örneğin, 100 akçe alacağı olan birinin "Kaf" (\$Q=100\$) harfi yazıp göndermesi gibi.¹³
2. **İsim Verme ve Tarih Düşürme:** Doğan çocuklara, doğum yılının ebced değerini veren isimler verilmesi veya önemli olayların tarihlerinin bir mısra içine gizlenmesi (Tarih Düşürme Sanatı) bu disiplinin bir parçasıdır.⁵
3. **Mimari ve Sanat:** Önemli yapıların boyutları ebced değerlerine göre ayarlanmıştır. Örneğin, Süleymaniye ve Selimiye camilerinin bazı silüet ölçüleri, "Muhammed" kelimesinin ebced karşılığı olan \$92\$ sayısına tekabül edecek şekilde tasarlanmıştır.¹³
4. **Tasavvuf ve Zikir:** Esmâ-i Hüsnâ'dan bir ismin veya Kelime-i Tevhid'in kaç kez zikredileceği, o ismin ebced tablosundaki değeriyle belirlenir.¹³
5. **Cifr ve Kehanet:** Kur'an ve hadislerden, geçmiş ve gelecek olaylara dair tarihler çıkarılması (İstanbul'un fethi gibi) bu sistemle gerçekleştirilmiştir.¹³

Aşağıdaki tablo, Ebced dizilişindeki temel harf-sayı eşleşmelerini göstermektedir:

Harf Grubu	Harfler	Sayısal Değerler
Ebced	ا ب ج د	1 - 2 - 3 - 4

Hevvez	ه و ز	5 - 6 - 7
Huttî	ح ط ي	8 - 9 - 10
Kelemen	ك ل م ن	20 - 30 - 40 - 50
Sa'fas	س ع ف ص	60 - 70 - 80 - 90
Karaşet	ق ر ش ت	100 - 200 - 300 - 400
Sehaz	ث خ ذ	500 - 600 - 700
Daziğ	ض ظ غ	800 - 900 - 1000

5

Ebcad hesabının havas ilmindeki en kritik rolü, kelimelerin "sayısal ruhunu" ortaya çıkarmasıdır. İlim, amel ve sa'y (çaba) kelimelerinin veya hilal, lale ve Allah kelimelerinin aynı ebcad değerine sahip olması, havas geleneğinde bu kavramlar arasında derin bir manevî bağ olduğunun kanıtı olarak kabul edilir.¹³

Vefk Sanatı: Matematiksel Denge ve Tılsımlı Kareler

Vefk, havas ilminin belki de en teknik ve matematiksel disiplindir. Kelime anlamı "uyum" olan vefk, harf, rakam veya kelimelerin belirli kurallar çerçevesinde kare veya dikdörtgen kutucuklara yerleştirilmesiyle elde edilen bir tılsım türüdür.⁵ Bir vefkin temel kuralı, kutucuklardaki sayıların toplamının sağdan sola, yukarıdan aşağıya ve köşegenlemesine hesaplandığında birbirine eşit olmasıdır.¹⁵

Vefk İnşasının Matematiksel Kuralları

Bir vefkin inşası rastgele bir işlem değil, hassas bir aritmetik dizi takibidir. En yaygın kullanılan vefkler 3x3 (müselles), 4x4 (mürabba) ve 5x5 (muhammes) olanlardır. İnşa süreci şu adımları izler:

1. **Değer Tespiti:** Kullanılacak ismin veya ayetin toplam ebcad değeri hesaplanır.¹⁵
2. **Sabit Çıkarımı:** Vefkin türüne göre bir "anahtar sayı" çıkarılır. Örneğin 3x3'lük bir vefk için bu sayı genellikle \$12\$'dir.
3. **Bölme İşlemi:** Kalan sayı vefk karesinin hücre sayısına bölünür. Eğer sonuç tam sayı çıkarsa vefk "tam" olur; kalanlı çıkarsa "kesirli" vefk olarak adlandırılır ve özel hücrelere eklemeler yapılır.¹⁵

4. **Yerleştirme:** Sayılar, vefkin "yürüyüş yolu" denilen belirli bir sırayla kutucuklara yazılır. 3x3'lük vefkin dört köşesine yazılan harflerden "Bedûh" ismi doğar ki bu, havas geleneğinde koruyucu bir güç olarak kabul edilir.¹⁵

Vefklerin inşasındaki niyet ve kullanılan yöntem, uygulamanın amacına göre değişir:

Uygulama Amacı	Sayı/Harf Tercihi	Köşe Yerleşimleri
Hayır (İyilik/Bereket)	Çift sayılar (müzevvecât)	Dört köşe kutucuklar önceliklidir ¹⁵
Şer (Def etme/Zarar)	Tek sayılar (müfredât)	Merkez ve ara hücreler odaklıdır ¹⁵
Karma Amaçlar	Tek ve çift sayı karışımları	Karşılıklı denge gözetilir ¹⁵

Vefklerin sadece matematiksel bir tablo olmadığı, aynı zamanda belirli ruhanî varlıklarla (hadimler) irtibat kurma aracı olduğu kabul edilir. Bu nedenle yazım sırasında kullanılan mürekkebin (genellikle misk, safran ve gül suyu karışımı), yazılan malzemenin (kağıt, deri, gümüş veya altın) ve yakılan tütsünün önemi büyüktür.¹⁵

Kozmik Zamanlama: Eşref Saatleri ve Gezegen Etkileri

Havas ilmi uygulamalarında "ne yapıldığı" kadar "ne zaman yapıldığı" da hayatî önem taşır. Bu durum "Eşref-i Sâat" kavramıyla açıklanır. Eşref saati, bir işin yapılması için en uygun, en uğurlu zamanı ifade eder.¹⁶ Temelleri Mezopotamya ve Sümer medeniyetlerine dayanan bu zamanlama sistemi, İslam dünyasında "ilm-i ahkâm-ı nücûm" (astroloji) başlığı altında disipline edilmiştir.

Havas uygulayıcıları, yedi gezegen (Kevâib-i Seb'a) ve on iki burcun hareketlerini takip ederler. İnsanların, hayvanların, bitkilerin ve hatta madenlerin bu gezegenlerin tesiri altında olduğuna inanılır.¹⁶ Her gezegenin bir "zamân-ı şerefi" (en güçlü olduğu an) vardır. Bu zaman dilimleri belirlenirken kullanılan "İhtiyârât" ilmi, yapılacak işin niteliğine göre uygun saati seçmeyi sağlar.

Gezegenlerin Havas İlimindeki Karşılıkları

Havas ilmine göre gezegenler ve onlara atfedilen özellikler şu şekildedir:

Gezegen	Temel Nitelik	Uygulama Alanı
---------	---------------	----------------

Şems (Güneş)	İzzet, Devlet, Nüfuz	Makam sahibi olma, heybet celbi ¹⁶
Kamer (Ay)	Rızık, Yolculuk, Aşk	Kısmet açma, seyahat güvenliği ¹⁶
Müşteri (Jüpiter)	Adalet, Din, Bilgi	Hukukî işler, ilim tahsili ¹⁶
Zühre (Venüs)	Muhabbet, Sanat	Sevgi bağları, evlilik, sanat
Merih (Mars)	Güç, Def etme	Düşmanı uzaklaştırma, cesaret
Zühal (Satürn)	Sabır, Mülk, Azim	Taşınmaz mallar, derin araştırmalar
Utarid (Merkür)	Ticaret, Yazı, Deha	Ticari kazanç, hitabet yeteneği

Bu saatlerin tespiti, modern saatlerden farklı olarak "zamânî saat" sistemine göre yapılır. Bir günün (gün doğumundan batımına) ve gecenin (gün batımından doğumuna) on ikişer parçaya bölünmesiyle elde edilen bu saatlerde, her saati bir gezegen yönetir.¹⁷ Örneğin, Cuma gününün ilk saati Zühre'ye aittir ve muhabbet ile ilgili havas çalışmaları için en uygun andır.

Şemsü'l-Maârif ve Ahmed el-Bûnî Geleneği

Havas ilminin tarihsel seyrinde en büyük dönüm noktası, Ahmed b. Ali el-Bûnî ve onun meşhur eseri *Şemsü'l-Maârifü'l-Kübrâ*'dır.³ Bûnî, bu eserde havas ilmini sadece bir teknikler bütünü olarak değil, tasavvufî bir "seyrû sülûk" yolu olarak kurgular. Müellife göre, bu kitaptaki sırlar ancak manevî temizliğini tamamlamış, zikir ehli olan ve riyazet yapan kimseler tarafından kullanılabilir.¹⁸

Bûnî geleneğinin temel prensipleri şunlardır:

- **Ruhî Hazırlık:** Havas uygulaması yapacak kişinin abdestli olması, taharet kurallarına uyması ve sürekli zikir halinde olması gerekir.¹⁹
- **İnziva (Halvet):** Bazı bilgilerin ancak belirli bir riyazet ve halvetten sonra tecelli edebileceği savunulur.¹⁸
- **Etik Sınırlar:** Bûnî, kitabındaki bilgileri kötüye kullananları ve haram yollarda kullananları şiddetle kınar. Bu bilgilerin "ehli olmayanlara" verilmemesi gerektiğini vurgular.¹⁹

Şemsü'l-Maârif, tarih boyunca Osmanlı saraylarından halk arasındaki derviş çevrelerine kadar

geniş bir yelpazede etkili olmuştur. Hatta Cem Sultan için hazırlanan tılsımlı gömlek gibi tarihî eserlerde bu kitaptaki tertiplerin izlerini görmek mümkündür.³ Ancak eserin "gizli" tabiatı, zamanla bu ilmin suistimal edilmesine ve büyü (sihir) ile karıştırılmasına da zemin hazırlamıştır.

Havas ve Sihir Ayrımı: Fıkhî ve Ahlâkî Sınırlar

İslam hukukunda havas ilmi ve sihir (büyü) arasındaki fark, üzerinde en çok durulan konulardan biridir. Kur'an-ı Kerim ve hadisler, sihri kesin bir dille yasaklamış ve onu "helâk edici yedi büyük günah" arasında saymıştır.²⁰ Havas ilmi ise, Kur'an ayetleri ve Esmâ-i Hüsnâ gibi meşru araçları kullandığı iddiasıyla bu yasaklı alanın dışında tutulmaya çalışılmıştır.

Fıkhî açıdan bu iki alan şu kriterlerle ayrılır:

1. **Güç Kaynağı:** Sihirde şeytanlarla, cinlerle veya kötü ruhanî varlıklarla irtibat kurularak sonuç elde edilmeye çalışılır.²⁰ Havas ilminde ise ilâhî isimlerin, ayetlerin ve duaların manevî "hassasiyetleri" (özellikleri) temel alınır.³
2. **Amaç:** Sihir genellikle birine zarar vermek, karı-koca arasını açmak veya illüzyonla insanları aldatmak amacıyla yapılır.²⁰ Havas ilmi ise şifa bulmak, kötülüklerden korunmak veya rızık genişliği gibi meşru talepler için bir "dua metodu" olarak sunulur.⁴
3. **İrtidad Riski:** Eğer bir uygulama, Allah'ın birliğini zedeleyen, yıldızlara tapınmayı teşvik eden veya küfür içeren unsurlar barındırıyorsa, fıkıh alimleri bunu "irtidad" (dinden çıkma) sebebi saymışlardır.²⁰

Havas ilmiyle uğraşan bazı alimler (Örneğin İbnü'n-Nedîm), cinleri itaat altına almayı (Azâim) Hz. Süleyman'ın bir mirası olarak görerek meşru saymışlardır. Ancak sihirbazların İblis ve soyundan yardım alarak yaptığı işler kesinlikle haram kabul edilmiştir.²⁰ Bu ince çizgi, havas ilminin tarih boyunca hep "bıçak sırtı" bir disiplin olarak kalmasına neden olmuştur.

Modern Psikoloji ve Jung'un Arketipleri Işığında Havas

Havas ilminin sembolik dünyası, 20. yüzyılın en önemli psikologlarından Carl Gustav Jung'un "arketip" ve "kolektif bilinçdışı" teorileriyle dikkat çekici paralellikler sergiler. Jung'a göre arketipler, insanlığın ortak hafızasında yer alan, bireyin rüyalarına, mitlerine ve dini inançlarına yön veren evrensel düşünce formlarıdır.²¹

İbn Arabî'nin "A'yân-ı Sâbite" kavramı ile Jung'un "Arketip" kavramı arasındaki benzerlik akademisyenler tarafından sıkça vurgulanır.¹¹ Her iki sistem de dış dünyada gördüğümüz varlıkların arkasında, görünmeyen bir alanda mevcut olan "ezelî modeller" bulunduğunu savunur. Bu bağlamda:

- **Vefkler ve Mandala:** Jung, mandala sembolizmini psişenin bütünleşme çabası olarak görür. Vefkler de matematiksel dengesi ve merkezîyetçi yapısıyla, insanın dağınık zihnini ilâhî bir merkeze odaklama aracı olarak işlev görebilir.²²
- **Hızır Arketipi:** Havas ve tasavvuf literatüründe merkezî bir figür olan Hızır, Jung'un

sistemindeki "Bilge İhtiyar" arketipinin en saf örneklerinden biridir. İnsanın bilinçdışındaki karanlıkları (mağara/kehif) aydınlatan ruhanî rehberliği temsil eder.²³

- **Harf Sembolizmi ve Psişik Enerji:** Harflerin "ruh" sahibi olduğu inancı, Jung'un sembollerin yoğun duygusal enerji taşıdığı fikriyle örtüşür. Bir sembol (veya harf), bilincin doğrudan yüzleşemediği derin psikolojik hakikatleri ifade eden bir köprüdür.²²

Modern dönemde "İslam Psikolojisi" çalışmaları, geleneksel havas uygulamalarını ve tasavvufî seyrü sülûku, Junggil bir "bireyleşme" (individuation) veya nefsin arınması (tezkiyetü'n-nefs) süreci olarak yeniden okumaktadır.²³ Bu bakış açısı, havas ilmini bir "büyü sanatı" olmaktan çıkarıp, insan psişesinin derinliklerine hitap eden bir "sembolik dil" ve "manevî sağaltım yöntemi" olarak değerlendirmeyi mümkün kılar.

Havas Uygulamalarında Pedagojik Akış ve Uygulama Adımları

Bir eğitim metni olarak bu kursun son bölümünde, öğrenilen kuramsal bilgilerin sistemli bir şekilde nasıl bir araya geldiğini özetlemek yararlı olacaktır. Havas ilmiyle uğraşan bir "hâs" (seçkin) bireyin, bir tertibi (uygulamayı) hazırlarken izlediği pedagojik adımlar şu şekildedir:

1. **Niyet ve Ahlâkî Temizleme:** Uygulayıcı, amacının sadece Allah'ın rızasına ve bir mahlûkun iyiliğine uygun olup olmadığını sorgular. Bûnî'nin uyarısı uyarınca, kötü niyet bereketin kalkması demektir.¹⁹
2. **Epistemolojik Altyapı:** İlgili konunun ayetlerdeki (Havâssü'l-Kur'ân) veya Esmâ-i Hüsnâ'daki karşılığı bulunur. Bu isimlerin ebced değerleri hesaplanır.⁶
3. **Kozmik Senkronizasyon:** Yapılacak işin niteliğine göre uygun gezegen saati (Eşref saati) belirlenir. Örneğin, rızık için Müşteri saati beklenir.¹⁶
4. **Matematiksel İnşa:** Hesaplanan değerler, uygun vefk karesine matematiksel kurallara (mertebe gözetilerek) yerleştirilir.¹⁵
5. **Maddî Şartların Sağlanması:** Tertibin yazılacağı malzeme (safran mürekkebi vb.) ve ortamın kokulandırılması (tütsü) hazırlanır.¹⁵
6. **Manevî Aktivasyon:** Yazım sırasında ve sonrasında belirlenen sayılarda zikir ve dualar okunarak "harflerin ruhaniyetinin" harekete geçmesi talep edilir.¹²

Bu adımlar, havas ilminin neden sadece bir "kitap bilgisi" olmadığını, aynı zamanda bir yaşam tarzı, dikkat yönetimi ve evrensel nizamla uyumlanma sanatı olduğunu kanıtlar.

Manevî Bilginin Geleceği ve Sorumluluğu

Havas ilmi, tarih boyunca İslam medeniyetinin gizli kalmış ama damarlarında her daim akmış bir nehridir. Kâtib Çelebi'den İbn Arabî'ye, Ahmed el-Bûnî'den modern dönem psikologlarına kadar uzanan bu geniş literatür, insanın sadece maddî bir varlık değil, aynı zamanda kelimeler, sayılar ve kozmik frekanslarla örülü bir manevî ağın parçası olduğunu öğretir.³

Bu eğitim içeriğinde ele aldığımız kavramlar göstermektedir ki; havas ilmi bir "kestirme yol" veya "sihirli değnek" değildir. Aksine, eşyanın tabiatına duyulan derin bir saygı, matematiksel bir disiplin ve her şeyden önemlisi, yüksek bir ahlâkî sorumluluk gerektirir. "İlm-i Ledün" olarak adlandırılan bu saha, bireyi taklitten tahkike, avamlıktan havaslığa taşıyan bir tekâmül sürecidir.¹

Günümüzde havas ilmine duyulan ilginin, Jung'un da belirttiği gibi, modern insanın sembollerden kopmuş ve gods (ilahlar) tarafından terk edilmiş hissetmesinden kaynaklandığı söylenebilir.²² İnsan, kendi içindeki "Hızır"ı aramakta, evrenin sessiz dilini yeniden işitmek istemektedir. Havas ilmi, sunduğu semboller ve matematiksel düzenle, insana evrende yalnız olmadığını ve her harfin bir ilâhî sır kapısı olduğunu hatırlatan kadim bir rehber olmaya devam etmektedir.

Özetle, bu e-kursun temel öğretisi şudur: Varlık bir kelâmdır; her birimiz bu devasa kozmik kitabın birer harfiyiz. Kendi hakikatimizi okumayı başardığımızda, eşyanın havasına da vakıf olmamız kaçınılmazdır. Ancak unutulmamalıdır ki, "bilgi" her zaman "sorumluluk" doğurur; havasın sırlarına vakıf olanın, bu gücü sadece adaleti ve şifayı yaymak için kullanması bir manevî zorunluluktur.

Alıntılanan çalışmalar

1. HAVAS - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/havas--tasavvuf>
2. HAVAS - İlişkili Maddeler - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/havas--tasavvuf/iliskili-maddeler>
3. HAVAS İLMİ - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/havas-ilm-i>
4. HAVÂSSÜ'L-KUR'ÂN - İlişkili Maddeler - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/havassul-kuran/iliskili-maddeler>
5. EBCED - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebced>
6. HAVÂSSÜ'L-KUR'ÂN - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/havassul-kuran>
7. NORMATİF GELENEĞE KARŞI SEMBOLİK ANLATIM: İBNÜ'L-'ARABÎ'DE HARF SEMBOLİZMİ Yard. Doç. Dr. Ekrem DEMİRLİ - DergiPark, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/10244>
8. İBNÜ'L-'ARABÎ'DE GÜNEŞ-AY-YILDIZ SEMBOLİZMİ (Araştırma Makalesi) - DergiPark, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2567838>
9. Harflerin İlahi Sırları – Havas İlmi İbn Arabi Hz. #seslikitap - YouTube, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://m.youtube.com/shorts/O1JgDWgW-Kc>
10. İBN ARABÎ'NİN ESERLERİNDE DİL VE HARFLER SEMBOLİZMİ1 - Bilimname, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://bilimname.erciyes.edu.tr/sayilar/200601/20060107.pdf>

11. Parallelisms between Jungian Archetypes with Ibn 'Arabi's Concept of Ayani-Sabita - DergiPark, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/683818>
12. İbn Arabî: Harflerin İlmî'nden | pöetikhâs - Poetikhars, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://www.poetikhars.com/webblog/bibliobot/ibn-arabi-harflerin-ilminden>
13. Ebced hesabı - Vikipedi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ebced_hesab%C4%B1
14. Ebced Hesabının Kaynağı Nedir? - Risale-i Nur Araştırmaları Platformu (RİNAP) | Üsküdar Üniversitesi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://rinap.uskudar.edu.tr/ebced-hesabının-kaynağı-nedir>
15. VEFK - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/vefk>
16. EŞREF-i SÂAT - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/esref-i-saat>
17. VAKİT - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/vakit>
18. el-Bûnî'nin Şemsü'l-Maârif isimli havas kitabı hakkında bilgi verir misiniz?, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://sorularlailamiyet.com/el-buninin-semsul-maarif-isimli-havas-kitabi-hakkin-da-bilgi-verir-misiniz>
19. Şems'ül Maârif'ül Kübra (Güneşler Güneşi) 4 Cilt - Havass [HAVAS] [Şemsül Maarif] - kitantik, erişim tarihi Aralık 29, 2025, https://www.kitantik.com/product/Semsul-Maariful-Kubra-Gunesler-Gunesi-4-Cilt-Havass-HAVAS-Semsul-Maarif_Oz8kgltkOq55fOg16vq
20. SİHİR - TDV İslâm Ansiklopedisi, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://islamansiklopedisi.org.tr/sihir>
21. Makale » Carl Gustav Jung'un Arketipleri Bağlamında “Persil, Magnum ve Eti Canga” Reklam Filmlerinin Çözümlemeleri - DergiPark, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hire/issue/37109/427741>
22. Volume 9.1: The Archetypes of the Collective Unconscious - International Association of Analytical Psychology, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://iaap.org/resources/academic-resources/collected-works-abstracts/volume-9-1-archetypes-collective-unconscious/>
23. A Comparative Study of Jungian Psychology and Sufism - Essex Research Repository, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://repository.essex.ac.uk/27179/1/PhD%20Huseyin%20Firat%20-%20A%20Comparative%20Study%20of%20Jungian%20Psychology%20and%20Sufism-%20Repository.pdf>
24. 1. Carl Jung and Islam, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://carljungdepthpsychologysite.blog/2020/02/22/islam/>
25. Traditions, Paradigms and Basic Concepts in Islamic Psychology - PMC - NIH, erişim tarihi Aralık 29, 2025, <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6606761/>